

Forord

Da jeg flyttet til Østfold i begynnelsen av 1980-årene, var en av de store overraskelsene at «sykehus-striden» i fylket var minst like opphetet som der jeg da kom fra: Nordland. Det første som slo meg, var at avstander er et kulturelt fenomen; de avstandene man oppfattet som uakseptable i Østfold var ca. tidelen av de avtandene en opplevde mellom sykehusene i Nord-Norge. Spørsmål om lokalisering og nedleggelse av sykehus, avvikling av sykehusavdelinger og andre tilhørende problemstillinger hadde enorm oppmerksomhet. Og når lokale sykehusaksjoner mobiliserte titusener av innbyggere i Halden, Sarpsborg og Indre Østfold, fikk helsedebatten i fylket preg av å være det viktigste regionalpolitiske spørsmålet. Den politiske kraften som kjennetegnet disse prosessene, skal ikke underverdes. De viser at innbyggere identifiserer seg med sitt lokalsamfunn, at de er villige til å kjempe for sine interesser. Og at de anser nærhet til helsetjenestene som et viktig uttrykk for denne viljen. De konfliktene som preget det politiske landskapet i dette fylket, reflekteres i tilsvarende konflikter i andre deler av landet, og det er ingen grunn til å tro at en vil kunne finne en endelig og for alle parter optimal løsning på disse spørsmålene.

Jeg fikk etter hvert anledning til å gjennomføre mange små eller større forskningsarbeider og utredninger der jeg tok for meg ulike aspekter ved utviklingen av helsetjenestene, også i Østfold. I tillegg har jeg, sammen med noen kolleger, studert overgangen fra «gammelt til nytt sykehus», der de organisasjons- og ledelsesformer som ble etablert i forbindelse med åpningen av det nye østfold-sykehuset i 2015, har vært i fokus for vår del av prosjektet. Jeg stiller til sist spørsmål ved om hvorvidt spesialisttjenestene i Østfold derved har funnet sin endelige form.

Min interesse for temaet i boken er preget av at jeg opplevde at mange av de viktigste, noen ganger avgjørende, endringsprosesser i tjenestetilbudet skjedde i skyggen av, men selvsagt sterkt påvirket av, de konfliktene som utspilte seg i det offentlige rom. Dette dreide seg om ulike måter å finne måter å organisere, styre og lede sektoren på som kunne bidra til å

skape gode og effektive tjenester, samtidig som konfliktnivået ble dempet. Dette utviklet seg etter hvert til en kunst: Noen aktører, med et overordnet ansvar for planlegging og styring av sektoren, søkte å balansere ulike hensyn gjennom å foreslå omstrukturering av tjenestetilbudet, nye organisasjonsformer, nye styringssystemer og nye ledelsesformer. Sakte, men sikkert endret styring og organisering av sektoren seg radikalt i løpet av en 40-årsperiode. Det er hvordan dette skjedde, og hvordan sykehussektoren fremstår i dag – og kan tenkes å bli – som jeg er opptatt av i denne boken.

Mange venner og kolleger har bidratt til denne boken. Noen må nevnes spesielt: Kjeld Qvortrup, som var kollega og også direktør ved Halden Sykehus, har vært særlig viktig i forhold til kapittelet om konsernorganisasjon. Bård Halvorsen, som i mange år var journalist i Halden Arbeiderblad, samlet inn et omfattende avismateriale om Østfolds helsepolitiske debatt, som er sammenfattet av Lena Reis. Vigdis Velgaard skrev en masteroppgave om fristilling av sykehus i Østfold som har vært den viktigste kilden i kapittel 10. Mine kolleger ved masterstudiet i samordning i helse- og velferdssektoren har vært mine viktigste faglige diskusjonspartnere i mange år. Catharina Bjørkquist har bidratt særlig, ved at vi sammen har skrevet de to kapitlene om organisasjons- og ledelsesformer i det nye sykehuset. Takk til min sønn Kjetil, som har hjulpet med faglige råd og språklige forbedringer, og til min datter Maria, som har hjulpet med kvalitetssikring av referansene. Og en stor takk til Anne og Rakel for alltid å stille opp. Og ikke minst takk til en ukjent fagfelle for konstruktiv kritikk og nyttige råd til forbedringer i teksten.

Tidsskriftet Public Management Review har velvilligst latt oss publisere en norsk versjon av artikkelen «Value-based innovations in a Norwegian hospital: from conceptualization to implementation», her som kapittel 13.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke Høgskolen i Østfold, som har gitt meg optimale arbeidsvilkår for arbeidet med boken. Blant annet ved å legge til rette for at jeg kunne oppholde meg ved University of California, Santa Cruz, der jeg kunne konsentrere meg fullt ut om arbeidet med boken.

Kråkerøy, oktober 2019

Helge Ramsdal